СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LVIII. Ч. 143. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 22-го ЧЕРВНЯ 1950. No. 143 JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, JUNE 22, 1950 VOL. LVIII.

П'ЯТЬ ЦЕНТІВ в Злуч. Дер. Америки СІМ ЦЕНТІВ Закордоном Тел. „Свободи": BErgen 4-0807, 4-0237 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 FIVE CENTS in the U. S. of America SEVEN CENTS Elsewhere

НОВИЙ БИЛ ПРО СУСПІЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИЙНЯТИЙ

Вашингтон, 20 червня. — Повний сенат, 81 голосами проти 2, ухвалив велетенські зміни в теперішнім суспільним забезпеченні після цілотижневих дискусій. Крім теперішніх змін ухвалив сенат дальші студії над поправкою закону. Студії мають тривати два роки. Найважливіші зміни, які вводить новий законопроєкт, такі: 1. Забезпечення буде поширене на нових 10,000,000 осіб; 2. виплати на допомогу будуть майже подвоєні. Стареча пенсія, яка тепер виносить найвище $45, буде підвищена в найвищих вимірах до $80. Найнижча буде підвищена з теперішніх $10 до $25 місячно; 3. доплати до фонду суспільного забезпечення від робітника й господаря остають ті самі, тобто по півтора відсотка від робітничої платні, до 1956 р., після чого будуть підвищені до 2 відсотків; 4. підвищені допомоги включаючи старечу пенсію, може дістати робітник, якщо він буде забезпечений на підставі нового закону більше ніж половину чвертьріч від 1950 р. і потребує найбільше 6 чвертьріч. Це зроблено на те, щоб старші люди, які переходять на пенсію, не потребували просити окремої допомоги з добродійних фондів; 5. самостійні бизнесмени й ремісники можуть дістати обезпечення, які будуть доплачувати до фонду півтора раза тільки, що обезпечений робітник, бо він не має господаря, який за нього платив би; 6. хто вже дістає старечу пенсію, дістане велику підвишку. — Сенат відкинув постанову, щоб платити забезпечення не тільки на випадок безробіття, але й на випадок постійної неспосібности до праці, як це постановляє бил, ухвалений палатою репрезентантів минулої осені. Між обома палатами прийде ще до конференції для вирівняння різниць, заки бил стане одозвучним і буде переданий Білому Домові до підпису.

КОНГРЕСОВА КОМІСІЯ ЗА НОВИЙ СЕКРЕТАРІЯТ

Комісія видатків палати репрезентантів ухвалила плян президента, щоб установити департамент здоровя, освіти й забезпечення.. Крім того відкинула перенести Ріконстракшен Файненс Корпорейшен до департаменту торгівлі. Ця корпорація була покликана до життя для фінансування будівель при допомозі позичок з федеральних фондів.

ЗАПИС $60,000,000 НА ДОБРОДІЙНІ ЦІЛІ

Ню Йорк. — Мері Стилман Гаркнес, вдова по фінансисті Едварді С. Гаркнес, записала в завіщанні понад $60,000,000 на різні добродійні цілі. Записані будуть орудувати Коммонвелт Фонд, заложений тещею небіжки в 1918 р. Записи підуть на шпиталі, товариства добродійности і на наукові цілі.

ЮНІЯ ОПІКУЄ ПУБЛІКУ В СПРАВІ КОМУНІЗМУ

Вашингтон. — Юнія робітників при меблях з А.Ф.П. виявила, що юнія таких же робітників з К.І.О. допустилася ошуства, коли проголосила, що вибрала некомуністичний уряд при останніх юнійних виборах. Голова юнії А. Ф. П. прислав телеграфічне зажалення до генерального прокуратора Дж. Гаверда МкГрета, що підчас виборів змінено тільки особи, одначе не змінено партійного наставлення, бо нові урядовці це теж комуністи.

ПІДГОТОВА КАРИ ДЛЯ ДЖЕФІ З АМЕРАЗІЇ

Вашингтон. — Правний дорадник сенатської слідчої підкомісії, Едвард П. Морган, приготовив резолюцію для покарання Филипа Дж. Джефі, колишнього редактора журналу „Амерейжія", за непослух Конгресові. Джефі був переслуханий в сенатській підкомісії 12 червня 1945 р., одначе відмовив відповіди на цілу сотню питань.

МАРКЕНТОНІО КАНДИДУЄ ЩЕРАЗ

Ню Йорк. — Віто Маркентоніо, який у минулому був вибираний тричі конгресманом з 18 округи, виставив ще раз свою кандидатуру. Він постійно йде в Конгресі по комуністичній лінії, тому три партії в цій окрузі обєдналися тепер проти нього й поставили свого кандидата в особі Дж. демократа. Маркантоніо почав від гострого нападу на посадника міста Ню Йорку, Вилйема О'Двайера. Посадник сказав, що при виборах є тільки один предмет до дискусії, а саме комунізм..

АМЕРИКА НА НАЙВИЩІМ ЩАБЛІ ДОБРОБУТУ В ЦІЛІЙ ІСТОРІЇ,

Вашингтон. — Леон Г. Кайсерлінг, предсідник Ради Економічних Дорадників, вийшовши з конференції в Білому Домі, заявив, що Злучені Держави находяться тепер у найвищому добробуті в цілій своїй історії. Це слідно по продукції, кількості осіб затруднених у промислі і по пристосуванні цін до виборів. Він теж заявив, що виглядн на добробут на наступний рік є сприятливі.

ПРОТИ ВИКОРИСТУВАННЯ ФАРМЕРСЬКИХ РОБІТНИКІВ

Филаделфія. — Представники федеральних агенцій стейтів Пенсилвенія й Ню Джерзі, зіхалися на наради, щоб повести кампанію проти надуживання наймитів фармерських робітників у цій околиці. Досі винесено рішення, щоб стейтова поліція провірювала дозволи бюр праці при контрактуванні переходових фармерських робітників. Це потрібне тому, що багато бюр **наймають робітників**, хоч не мають до цього урядового дозволу (лайсенсу). Як зразок надужить подають приклад, що одному сезоновому робітникові заплатив господар тільки $2.80 після двох тижнів праці.

З Фресно, у Каліфорнії, наспіли вісті, що там створено окрему стейтову комісію для провірки відносин серед переходових рільничих робітників. Комісія відбуває прилюдні переслухання, щоб найти способи для розвязки різних проблем, які стають руба підчас сезону.

АЧЕСОН ВИЯСНИВ ГУБЕРНАТОРАМ ЗАГРОЗУ ІЗОЛЯЦІЇ ВІД КОМУНІЗМУ

На конференції стейтових губернаторів, яка відбувається у Вайт Солфур Спрінгс, у Вест Вирджінії, явився у вівторок 20. червня секретар стейту Дін Ачесон, щоб добитися від губернаторів одобрення закордонної політики теперішньої адміністрації. Він промовляв на явнім й тайнім засіданні конференції, разом забавив три з половиною годин. Те, що він говорив на тайнім засіданні, не дісталося до преси. Одначе учасники конференції заявляли, що вони ставили найрізнородніші питання до Ачесона і він на всі відповів ясно й недвозначно до тієї міри, що вони признали теперішню закордонну політику за доцільну й конференція приготовляє резолюцію з висловами довіря федеральному урядові.

Ачесон представив с у м н у картину світового положення, в якому, як казав, розєднана Америка може довести до того, що комуністи опанують Европу й Азію без одного вистрілу, а тоді Америка буде окружена з усіх боків ворожими силами. Один з губернаторів сказав, що Ачесон так потягнув усіх за собою своїми виводами, що партійні нарікання на недомагання адміністрації виглядали маленькими в порівнянні зі страхіттями на міжнароднім полі, представленими секретарем. Секретар теж запевнив слухачів, що персонал його департаменту є цілковито льояльний і вповності вільний від комунізму, на скільки загалом можна такий стан осягнути.

Багато часу присвятив Ачесон на вияснення Точки Четвертої про розбудову відсталих країн. Він доводив, що це найдешевший спосіб забезпечення миру в світі. Про положення в Азії він відмовився говорити тому, що саме тепер відбуваються в Токіо важливі наради над миром з Японією. На запит, чому нема Пляну Маршала для Азії, Ачесон відповів, що нема країн, які такого спільного пляну бажали б.

ДОГОВІР ПРО НАРОДОВБИВСТВО ЦЕ НЕОБХІДНІСТЬ, КАЖЕ ГЕНЕРАЛ ТЕЙЛОР.

Ню Йорк. — Престіж Злучених Держав буде понижений в Німеччині й Японії, якщо сенат відкине проєкт договору про народовбивство, випрацюваний Обєдненими Державами, заявив ген. бригадир Телфорд Тейлор на обіді Красної Конференції Християн і Жидів в готелю Валдорф Асторія. Тейлор був прокуратором на міжнародній судовій розправі проти націстичних провідників у Нюрнберґ. Якщо б Америка не подбала про одобрення цього міжнародного договору, то дні німці й японці мали б право твердити, що інша мірка існує для них, а інша для винуватців з інших національностей, пригадував Тейлор.

БРИДЖЕС ПОЗБАВЛЕНИЙ ГРОМАДЯНСТВА.

Сан Франсіско.—Федеральний суд дав наказ відібрати право громадянства від Гері Бриджеса, якого суд засудив за кривоприсягу при вибиранні громадянських паперів, з відпеканням, наче б він був комуніст.

ТРИГВЕ ЛІ ПРОДОВЖУЄ ЗАХОДИ ДЛЯ ВВЕДЕННЯ КИТАЙСЬКИХ ЧЕРВОНИХ ДО О. Н.

Лейк Соксес, 21. червня. — Генеральний секретар Об'єднаних Націй, Тригве Лі, знову вибирається до Европи, щоб здобути британську і французьку піддержку для його зусиль впровадити представника большевицького Китаю до Об'єднаних Націй і новим апізерством у відношенні до Совєтів врятувати цю міжнародну організацію від розвалу. В повідомленні сказано, що Лі виступить з „більшою промовою" в Лондоні в дні 3-го липня перед британським Товариством Об'єднаних Націй, перед яким промовлятиме теж премієр Атлі та заступник лідера опозиції, Ентоні Іден. Відповідну промову виголосить Лі теж в Парижі. Загальна опінія ставиться щораз більше скептично до тих заходів Лі, а в деяких злобних коментарах навіть згадується, що цим намагається в той спосіб рятувати свій власний „джаб".

КІНЕЦЬ КОМПАРТІЇ ПІВДЕННОЇ АФРИКИ

Кептавн, Південна Африка, 21. червня. — Передбачуючи кінцеву ухвалу в парляменті законопроєкту про заборону комуністичної партії Південної Африки, єдиний представник цеї партії в парляменті, Сем Каган, відчитав офіціяльну заяву партійного центрального комітету про рішення „з сьогоднішним днем розпустити комуністичну партію Південної Африки". Негайно після того парлямент і зі свого боку ухвалив більшістю 64 голосів проти 49 законопроєкт про заборону комуністичної партії. Закон дає урядові повновласть проголосити незаконною кожну організацію, якщо він вважатиме, що її ціллю є пропаганда комунізму. Після того така організація буде „зліквідована" при допомозі широких повновластей, признаних законом міністрові юстиції. Загально вважається, що партія, після свого власного проголошення про ліквідацію та після ухвалення закону, фактично не перестала існувати, тільки пішла в підпілля.

ВОДА ЗІРВАЛА ТАМИ НА РІКАХ У КАНАДІ.

Ванкувер, Б. К. — Три тами прорвала вода і спричинила великі виливи в доплинах ріки Фрейсер, у Британ Колумбії. Крім того повстало 12 інших прірв внаслідок зливи у тій околиці.

ПОВЕРХ 3,000,000 РЕПАТРІЙОВАНИХ УКРАЇНЦІВ МОЖЛИВОЮ ЖЕРТВОЮ СОВЄТСЬКОГО НАРОДОВБИВСТВА

Стокгольм, 21. червня. — Місцевий „Балтик Ревю" подає за повідомленням Київської радіовисильні, що від закінчення другої світової війни по сьогоднішній день репатріовано з Німеччини, Австрії, Польщі, Франції та інших країв всіх разом 1,300,000 українців. В повідомленні Київського радіо, очевидно, сказано, що всі ці українці вернулися „добровільно" та що мали право вільно вибирати собі місце замешкання і праці. В дальших вияснениях подано, що з 750,000 тисяч з цих поворотців працюють в сільському господарстві, 300,000 на заводах і в торгівлі, около 75,000 дістали працю в різних урядових інституціях, школах і т. п., а кругло 9,000 продовжують свої студії в середних і вищих школах. Між поворотцями було — подає Київська радіовисильня — 4,100 дітей, з того 754 повернено їх родичам, а інших приміщено в сиротинцях. За цим повідомленням криється не тільки питома Совєтам брехня, але й можливість нового злочину народовбивства, яке своєю грозою переходить всі відомі досі.

В день капітуляції Німеччини в 1945 році, там було всіх загально 12,000,000 переміщених осіб, величезна більшість з яких була насильно привезена там нацистами на примусові праці в німецькій індустрії та сільському господарстві. Згідно з досить точними даними і статистиками міжнародних та українських організацій, між т. зв. „остарбайтерами" було кругло 5,000,000 українців, — привезених до Німеччини з усіх областей Східної і Західної України, Буковини і Закарпаття. Мільйонові маси цих

(Докінчення на стор. 4.)

АВСТРАЛІЙСЬКИЙ ПАРЛЯМЕНТ УХВАЛИВ ЗАКОНОПРОЄКТ ПРОТИ КОМУНІСТІВ

Кенберра, Австралія, 21. червня. — Нижча палата австралійського парляменту прийняла вчора в другому читанні законопроєкт про заборону комуністичної партії, але не узгляднюючи запропонованих сенатом поправок. Ці поправки, запропоновані опозиційною лейбуристською партією, зобов'язували б уряд своїм коштом доказувати комуністичність організацій чи комуністичну приналежність осіб.

КОМУНІСТИЧНІ ЗАВОРУШЕННЯ В СИРІЇ

Каіро, Єгипет, 21. червня. — Арабське Пресове Агенство повідомляє про комуністичні заворушення в області Алепо, в Сирії, під час яких 13 комуністів були поранені в зударі з поліцією. Комуністи демонстрували проти спільної заяви ЗДА, Британії і Франції з 25-го травня про висилку зброї країнам Близького Сходу.

ПЕРШИЙ АМБАСАДОР ДО ІНДОКИТАЮ.

Вашингтон. — Доналд Р. Гіт, давніший амбасадор до Болгарії, дістав назначення на першого американського амбасадора до Індокитаю. Є це злучені країни Віст-Нам, Ляос і Камбодія.

ПЛЯН ЩУМАНА ОДНОЮ З ПЕРЕДУМОВ ТРИВКОГО МИРУ

КОНФЕРЕНЦІЯ В ПАРИЖІ ПОЧАЛА ДІЛОВЕ ОБГОВОРЕННЯ ГОСПОДАРСЬКОГО ОБ'ЄДНАННЯ

Париж, 21 червня. — Представники шістьох країн, що почали тут вчора свої наради над способами і засобами щодо здійснення Пляну Шумана, яким передбачується злуку европейських стальних і вугільних індустрій та підпорядкування їх одному спільному управлінню, почали сьогодні обговорювати детайлічні пляни переведення в життя цього сміливого пляну, вважаючи його одною з головних передумов тривкого миру. Вчорашню сесію відкрив і нею проводив французький міністер закордонних справ, Роберт Шуман. В короткій інавгураційній промові він сказав представникам Західної Німеччини, Італії, Франції, Бельгії, Голандії і Люксембургу, що цей плян „не сміє провалитися", бо від нього у великій мірі залежатиме дальший хід історії. Після відкриття сесії відбулося коротке прийняття, щоб познайомити між собою делегатів та „обмінятися думками" свобідніше при чарці шампанського. Окрему увагу звертає приявність німецької делеґації, очолюваної д-ром Волтером Гальштайном. Висловлюється жаль з приводу відсутності представника Британії, проте вважається, що теж та країна не потрапить довго тільки пасивно приглядатися цему розвиткові, що його американці назвали „кроком дальше" на шляху творення одної мирної спільноти народів. Зібрані на конференції делеґати не обговорюють потреби передбаченої Пляном Шумана господарської інтеграції, як цього домагалися напередодні конференції речники Британії, а тільки конкретні засоби, як цей плян здійснити. Французька делеґація обстоює, щоби насамперед створити передбачену пляном „вищу владу", що мала б над-суверенні права в координації важкої індустрії договірних країн, і опісля визначити її прерогативи і плян праці. Державний департамент у Вашингтоні переслав конференції побажання якнайкращих успіхів.

КОНСЕРВАТИСТИ ДОМАГАЮТЬСЯ УЧАСТИ БРИТАНІЇ В НАРАДАХ В ПАРИЖІ

Лондон, 21. червня. — Британські консервативи, разом з лібералами, приготовили на понеділкову сесію парляменту спільну декларацію, в якій гостро критикують не так становище, як головно тактику лейбуристського уряду відносно переговорів в справі Пляну Шумана. В декларації виразно говориться, що британська делеґація повинна взяти участь в конференції в Парижі, евентуально з відповідними застереженнями, як їх зробив теж уряд Голандії.

В ЛИПНІ СПОДІЮТЬСЯ ПОВОРОТУ ЛЕОПОЛЬДА

Брюсель, 21. червня. — З приватних, але добре поінформованих кол заявляють, що король Леополд мав би вернутися з „добровільного вигнання" до Бельгії 21-го липня, що є „днем незалежности" Бельгії. Католицька християнсько-соціяльна партія, що обстоює безумовний поворот короля, — має перший раз від закінчення війни абсолютну більшість в обох палатах парляменту. Соціялісти зі свого боку інтензивно приготовляють „координовану акцію" проти повороту Леопольда.

МкКЛОЙ ПОТВЕРДЖУЄ ОБОРОННУ ПІДГОТОВКУ ЗАХОДУ В НІМЕЧЧИНІ

Франкфурт, 21. червня. — Американський високий комісар в Німеччині, Джан Дж. МекКлой, потвердив вчора в окремій заяві, що західні аліянти в Німеччині „можуть підложити" розривні матеріяли та підмінувати цілий ряд стратегічних мостів і шляхів, щоб їх висадити в повітря на випадок „нападу зі Сходу". Але він заперечив, називаючи безглуздям, комуністичні пропагандивні твердження, мовляв аліянти плянують затопити і перемінити в одне велике озеро цілу долину Рену.

ЗАГРОЗЛИВІ ІНЦИДЕНТИ НА ЮГОСЛАВСЬКО-БОЛГАРСЬКОМУ КОРДОНІ

Београд, 21. червня. — Югославський уряд офіціяльно повідомив, що відділ болгарських військ чотири ночі тому був загнався 160 ярдів на югославську територію та намагався скопити югославського прикордонного сторожа. Югославське міністерство закордонних справ передало болгарському урядові гострий протест, домагаючись „безпосередніх заходів" для припинення цього роду випадків, або приготовитись на „відповідні консеквенції".

СТРАЙК ТЕКСТИЛЬНИХ РОБІТНИКІВ В ІТАЛІЇ

Медіолян, 21. червня. — Вчора почали 24-годинний страйк около 580,000 італійських текстильних робітників, як працедавці відмовилися підписати новий робітничий контракт. В страйку брали участь комуністичні і не-комуністичні професійні спілки.

ЩЕ ОДИН СОВЄТСЬКИЙ ПРОКОНЗУЛЬ В МАДЯРЩИНІ

Београд, 21. червня. — Місцева газета „Рад" твердить, що в останньому Кремль вислав до Будапешту свого відомого економіста, Євгена Варгу, щоб він був „соратником" комуно-мадярського уряду. — Варгові відразу не подобалося, що мадяри все ще їдять більше як треба, щоби з голоду не вмерти, вважаючи, що цим вони „проїдають своє майбутнє".

БРИТАНСЬКІ ЗОЛОТІ РЕЗЕРВИ НАЙБІЛЬШІ ВІД ЧАСІВ ВІЙНИ

Лондон, 21. червня. — Золоті і долярові резерви в британській державній скарбниці, — згідно з інформаціями з урядових джерел, збільшилися в цьому кварталі до 2,300,000,000 долярів, досягаючи найбільшої висоти від часу закінчення війни. Це дає урядові нові можливості в господарсько-торговельних плянуваннях.

ГОЛАНДІЯ ЗАДЕРЖУЄ НОВУ ҐВІНЕЮ

Гага, Голандія, 21. червня. — Міністер заморських територій д-р ван Маарсевеен, заявив вчора, що голандський уряд задержить Нову Ґвінею під своєю владою, як довго населення цеї території не виказе відповідної зрілости до самоуправління.

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sunday, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
В Джерзі Сіті і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$ 5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$ 2.75

Кожна зміна адреси коштує 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ПОТРЕБА СУСПІЛЬНОЇ ОПІКИ

Доходять до нас раз-у-раз вісті з багатьох громад з нарікованням, що нема кому прийти з поміччю нашій людині, яка не з своєї вини знайшлася в прямо трагічнім положенні. Такі жалюгідні випадки трапляються тепер головно з новоприбулими, які навіть не мали ще можливости забезпечитись на випадок нещастя. Одначе лиха доля не минає теж декого й з старої генерації.

До Злученого Американського Українського Допомогового Комітету зачинають звертатися тепер щораз частіше за допомогою не тільки поодинокі особи в біді, але й американські гуманітарні установи. Вони представляють різні нещасливі випадки, жертвами яких стали українці, що прибули недавно з європейської скиталыцини, і дають нашій установі до зрозуміння, що тими людьми повинні б зайнятися у першу чергу американські українці. Буває, що одночасно американська установа виявляє готовість покрити половину видатків, а за другую звертається до українського громадянства. Про подібні нещасливі випадки доносять нам теж з різних наших громад, з додатком, що порятунок спадає нераз виключно на одну людину, чи малий гурт людей доброго серця.

Виглядає, що ці випадки стоять зрости до таких розмірів, що стануть у нас важливою суспільною проблемою, за розв'язку якої треба буде взятись усьому громадянству. Якби не сталось, але над нею ми повинні вже тепер застановлятись. У справі такої опіки ми повинні вже тепер щось робити і то в кожній місцевості, бо справа нагла і пекуча.

Хоч це справа цілого нашого загалу, проте ця ділянка праці є такого роду, що в цілому світі й у всіх народів займається нею найбільше жіноцтво. Така опіка це ж у першу чергу вияв людського милосердя! В Америці маємо багато українських жіночих організацій, які, коли брати під увагу їхні статути, мають високі цілі, але такі, які є полем діяння теж і інших організацій. Зате нема кому займатись по громадах суспільною опікою навіть у таких розмірах, щоб давати нашим нещасним хочби тільки першу поміч і то годі, коли вже нема ніякого іншого виходу на поміч з іншого боку. Через те трапляються випадки, за які — в очах американців — усім нам треба соромитись, бо не вміємо чи не хочемо заопікуватись навіть такими нашими людьми, які собі на таку опіку добре заслужили своєю довголітньою громадською, культурною чи політичною працею. Таких випадків буде більше. І тут є те благородне поле праці, на якому наше жіноцтво може виявити багато ініціятиви. Своєю енергійною та ідейною працею воно вкінці заставить ціле громадянство до серіозної задуми над потребою розбудови нової ділянки-суспільної опіки. Тому було б вказаним, щоб наше жіноцтво не ждало, заки ця проблема розв'яжеться у великому маштабі, а таки вже тепер перебрало на себе зорганізовану у своїх місцевостях опіку над нашими добрими і заслуженими людьми, які цеї опіки чи там допомоги конечно потребують, а її нізвідки не надіються.

Знаємо добре, про яких тут людей мова і до кого це відноситься. Теж знаємо, що в більшості випадків це не буде б ніяка даровизна, а тільки допомога людині, що може ще дати напід багато корисного й вартісного.

Ми переконані, що коли б наше жіноцтво перебрало ту ділянку праці на себе, воно певно вив'язалося б з цього завдання і тим зробило б багато добра. Це станеться, як жіноцтво не буде спихати цеї праці на плечі когось другого, а само перебере ініціятиву у свої руки.

Фонди на старечі пенсії

Підчас дискусії над новим законом про старечі пенсії виринуло питання, чи потрібно значного підвищення доплат до пенсійного фонду, щоб втримати цю систему обезпечення. Пригадувано теж потребу загального забезпечення на старість, без огляду на зайнятя людини. Цю справу ще студіюватимуть, а тепер присвячено багато уваги господарці фондами, призбираними на виплату старечих пенсій.

Тому, що суспільне забезпечення існує щойно 15 років, ще нема відповідного досвіду з призбируванням і орудуванням фондів на таке забезпечення. З дотеперішньої практики показується, що уряд побирає на ці фонди три рази тільки, що потрібно на виплати, тобто, що з призбираних трьох долярів виплачує один долляр, а решта остається на резерву. Теперішня резерва дійшла до 12 більйонів долярів і вона буде зростати, хоч від 1935 р. виплачено з неї 3.1 більйонів на пенсії. Правда, що більша резерва буде потрібна в майбутності тому, що населення з року на рік старіється і виплати з фондів будуть зростати. Проте знавці кажуть, що нема потреби боятись, що не стане фондів. В 1990 р. — як кажуть — буде 11 біліонів видатку, а резерва буде виносити 90 біліонів. Щойно після того виплати з фондів суспільного забезпечення зачнуть дуже зростати, бо буде велике число осіб, які покінчили 65 рік життя вже за ділання теперішнього закону.

Знавці застановляються теж над фондами для старечої пенсії у приватних підприємствах. Система федерального уряду при призбируванні фондів і виплачуванні старечих пенсій є доволі проста, хоч ще якслід не випрактикувана. Одначе в приватних підприємствах існують найрізнородніші практики, котрі щойно треба буде в майбутності добре виступіювати, щоб прийти до якогось заключення, особливо, коли йдеться про питання, чи уряд має дати робітникам якусь охорону в одній чи другій системі.

Урядові знавці звернули увагу на успішний плян у фірмі Сірс, Робек енд Компані. Цей плян існує вже 34 роки. Робітники доплачують до нього по 5 відсотків з своєї річної платні, а загальна сума доплати не має перевищати $250 річно. Підприємство доплачує з своїх зисків до 5%-9% річно до пенсійного фонду. Доплати робітників льокує підприємство в федеральних бондах, отже запевнює їм повну виплатність серед найгірших відносин. Зате свої доплати льокує компанія у власних уділах і робітники дістають виплати на випадок безробіття чи на старість відповідно до маєтку чи чистого зарібку підприємства. Це спонукує робітників не тільки до ощадности, але й до дбання про розвиток підприємства, якого вони стають частинними співвласниками.

Боротьба юнії сталевих робітників, щоб добитися признання старечої пенсії у висоті $100 місячно, увінчалася тільки частинним успіхом. Це тому, що треба пройти довгий шлях від признання права до пенсії до точного складення пляну для її виплати. Обі сторони, отже управління й робітництво, розуміють, що треба найти ключ до доплат для створення пенсійного фонду. Треба придумати спосіб, як виплатити робітникові його частину доплат, якщо він залишає працю й переходить до іншого підприємства. Теж треба придумати, як забезпечити вже призбирані робітничі доплати до пенсійного фонду. А важливе є придумати скалю доплат для робітника не тільки відповідно до років його праці, але й до років його життя, отже плян мусить бути гнучкий.

Під теперішню пору ідеться не так про засаду, що робітникові належиться стареча пенсія, як радше про спосіб її виплати. Теж не є науково устійнений вік, від якого мали б робітники діставати пенсію. Науковці й практичні знавці справ звертають увагу на те, що багато старих людей є вартісними робітниками чи працівниками і тому посилати їх на пенсію в тісно означеним віці буде б втратою не тільки для робітника, як теж для підприємства і й ширших кол громадянства.

Розвязка таких і подібних справ забере ще багато часу, бо виходить на таке, що уряд доводі прийдеться брати під увагу забезпечення фондів навіть у приватних підприємствах.

Далеко-східня частина оборонної цілости

В Токіо, столиці Японії, відбуваються тепер важливі наради, від висліду яких можуть залежати історичні рішення і такі ж події. Секретар оборони Луіс Джансон, предсідник шефів злучених штабів американських збройних сил ген. Омар Бредлі і американський головнокомандуючий на Далекому Сході, ген. Доглес МекАртур, обговорюють справи американської безпеки і американської оборони в Азії. Розмови мають офіціяльно „чисто" військовий характер, але виізд до Японії в ролі подорожуючого „амбасадора" Джана Фостера Долеса переконує, що в самій розмові, подібно як і у її наслідках, не обійдеться теж без „чистої" політики. Автім, обі ці ділянки державної активности тепер більше ніж будь-коли мусять взаємно доповнюватися та одна одній служити за базу.

Нарадам в Токіо, в теперішних обставинах, придіюється максимальну увагу, як в американських, так і міжнародних колах. Це не тільки тому, що загроза большевизму в тій частині світу видається тепер більшою, ніж в будь-якій іншій, але й з огляду на факт, що американська політика в Азії, після багатьох спроб і хитань, є ще далека від скристалізованої, а саму Азію, в порівнянні з Европою, вважається майже забутим тереном. В Европі бо існує вже точно визначений Атлантійським пактом плян оборони, існує колективна безпека та подрібно опрацьована стратегія, тоді як в Азії все це тільки імпровізується і все ще не стоїться „на твердому". Тому не диво, що у зв'язку з нарадами в Токіо американська публічна опінія домагається виразного окреслення американської політики в тій частині світу та конкретної підготовки до оборони, вважаючи Далекий Схід не „проблемою для себе", але частиною світової цілости.

До важливіших справ, зв'язаних з теперішніми нарадами в Токіо та які ще чекають свого конкретного вирішення, зараховується:

Японія хоче мирового договору і Злучені Держави вже цілком виразно заявилися, що вони хотіли б його японцям дати. Але як розв'язати цю проблему в обличчі зовнішньої і внутрішньої большевицької загрози в тій країні? Мировий договір матиме мирову вартість тільки тоді, як він забезпечить демілітаризацію Японії та загарантує, що Перл Гарбор вже більше не повториться. Але в цьому випадку Японія сама могла б впасти жертвою советської агресії другого дня після відкликання американських військ. Японці самі пропонують залишення там американських військових баз теж після договору. Проте, сьогодні було б смішно думати, що кілька баз можуть гарантувати Японії безпеку, тоді як навіть переміна цілого японського архіпеляґу в одну велику базу такої гарантії ще 100-відсотково не дає.

Тому необхідно базувати оборонні міркування не тільки на безпеці Японії, але на тлі загального положення на Далекому Сході.

Китай вже в комуністичних руках. В Індокитаю повторюється та сама історія, яка попередила теперішнє положення в Китаю. Большевицька агресія в найрізноманітніших формах вдаряє безупину в безпеку теж всіх інших незахоплених ще комуністами азійських країн. Цим диктується теж оборонні потреби американської політики.

Вже з першого дня нарад в Токіо виявлено, що одним з головних їх предметів була справа Формози. Ще в грудні минулого року Америка, після відповідної заяви президента Трумана, так добре, якби пустила в большевицьку розпуску теж цей важливий зі стратегічних міркувань острів. Але пройшли місяці і Формоза вдержалася. Теж не добачується багато можливостей, щоби комуністи могли захопити її протягом найближчих місяців, не зважаючи на всю інтензивну підготовку десанту, яку робиться при наявній советській допомозі. Тому ген. МекАртур мав видвигнути думку про необхідність включення Формози в американську далеко-східню оборонну систему, яка упадком цього острова була б дуже поважно захитана. Державний департамент і Конгрес повинні попробити з того відповідні висновки.

Филипини і Корея включені в оборонні наради військових командантів в Токіо. Теж ці країни треба з таких самих міркувань, як і Формозу, злучити з цілістю американських оборонних заходів. Це означає, що вже сьогодні треба точно визначити ввесь стратегічний плян та повести послідовну політику, яка відповідала б оборонним потребам і цілям.

Наради в Токіо ще тільки почалися, але з огляду на комплекс обговорюваних там проблем їх опрацьовано вважається основними не тільки для самого далеко-східнього простору, але й для „заокруглення" американської політики і американської стратегії в світовому маштабі.

Іван Кедрин.

Що таке культурне гуляйпілля?

Коли один український часопис в Америці закінчив дискусію на цю тему на своїх сторінках сердитою завваґою, що люди лаються і взаємно ображаються, чим не поліпшують культурних відносин серед американських українців (навіщо було спершу поміщувати лайки і потім самому з цього приводу лаятися?!) — то це найкращий доказ, що тема надалі актуальна. Вона справді не сходить із черги розмов у колах українських інтелектуалістів в Америці, знаходючи щораз нову поживу в щораз нових доказах існуючого і радісно процвітаючого культурного гуляйпільства.

Що воно таке й у чому воно проявляється? Приїхали (і далі приїжджають) деякі люди з Европи та, використовуючи те, що тут ніхто їх не знає (себто: не знають їх давні імігранти) — причеплюють собі різні титули й рекламуються за таких, якими вони ніколи не були. Таким чином за останній рік намножилось на прочуд багато редакторів, директорів і диригентів опер, оперних артистів і артисток, не менше драматичних, професорів музики чи співу і всяких інших висококваліфікованих фахівців пера і співаного та говореного слова, солісток балету, мистців усіх мистецтв, словом — увесь Парнас зійшов на 7-му вулицю нюйоркського Давн Тавну і їй подібні „стріти" в усіх інших великих скупченнях українських мешканців американських міст. Очевидно, ці виступи стоять на страшенно низькому рівні. Але своєрідні американсько-українські відносини, в яких люди були привикли до аматорщини з її рівнем, брак традиції поважної критики, круг свояків і приятелів кожної такої величини і вся „фамілярність" українськаої атмосфери потурають явищу дилетантів, які вважають себе мистцями і смертельно ображаються, коли знайдеться смільчак (таких дуже мало), що піддасть в сумнів їхні мистецькі кваліфікації.

Коли б це були вийняткові випадки, то можна б з усміхом перейти над ними до денного порядку. Коли вони стають масовими, то це вже певне суспільне явище, із котрим треба боротися. Це явище перш усього з ділянки етики: воно неморальне, бо базоване на обмані громадянства, обдурюваного назвами і титулами, що ними користуються без жадного права ті, які роблять це свідомо, щоб тягнути з такої процедури матеріяльні користі, чи бодай приємність (здебільша односторонню, себто без приємности для публики). Далі: коли б таке явище дістало на майбутнє право громадянства, то на цьому страшенне потерпіла б вся українська культура. Тому потурати йому не можна, без уваги на скількість осіб, які будуть себе почувати такими завваґами враженими й ображеними.

Конкретно: до культурного гуляйпільства належить, коли в одному великому американському місті відбувається „фестиваль" української музики і співу, при чому, видко, організатори не поглянули до словника чужих слів, що це слово значить. — Освічена людина пише до канадійського часопису велику статтю-рецензію на виставу, що її примітивізм

(Докінчення на стор. 3-тій)

Ольга Мак. Авторські права застережені!

„ЄЖОВЩИНА"

(Уривок з автобіографічних матеріялів).

24)

Ще приголомшений, підкоряюся і йду, куди мені наказують, і аж тепер бачу дротяну загорожу і стовпи з загрозливими написами: „Вхід стороннім особам суворо забороняється!"

Якась військова зона!

Вояк заводить мене до невеличкого будинку поблизу касарень і мельдує дижурному старшині:

— Впіймав підозрілого!

— Ваші документи! — звертається той до мене.

— Документів у мене нема жадних.

— Як нема?! — аж підскакує старшина. — А де ж ваші документи?

— Кілька годин тому назад мене випустили з в'язниці і документів покищо не видали.

— Це неможливо; Сторожа! Обшукати його!

Мене докладно обшукують, але нічого, звичайно, не знаходять.

Дижурний старшина починає списувати протокол.

— Чого ви сюди зайшли?

— Я йшов на прохід.

— Гм... — недовірливо усміхається офіцер. — Йшли на прохід простісенько в заборонену зону?...

— Я не знав, що це заборонена зона...

— Як не знали,! Може ви, професор високої школи, і читати не вмієте?! Та ж тут на кожному кроці написана осторога!

— Я задумався і не помітив... — сказав і відчув, що ще посилив підозріння.

„Хіба ці люди можуть відчувати поезію природи, щастя свободи і солодких мрій, котрі примушують цілком забутися?! Для них це смішне і незрозуміле!...

Старшина скінчив протокол, викликав двох вояків і передав їм запечатаний пакет.

— Відвести до НКВД і доручити начальникові!

— Майте на увазі, — звернувся до мене, — не пробуйте тікати, бо охорона має наказ стріляти в тому випадкові без попередження!...

Отак з заложеними назад руками, під охороною двох вояків з наличними рушницями. іду через ціле місто до НКВД.

Ця процесія звертає масову увагу, і коло нас збирається цілий натовп. Очевидно, моє знищене убрання, котрого я ще не мав можливости змінити, і оголена голова видаються особливо підозрілими, бо цікаві хлопчаки, перебігаючи з одного хідника на другий, весело, підстрибуючи і кричать на ціле горло:

— Шпіона піймали! Шпіона ведуть!

Нарешті, заходимо до НКВД.

Сторожа вручає пакет дижурному, і за кілька хвилин я знову стою перед начальником.

— Що сталося? — питає він мене.

— Нічого надзвичайного! Це — перші кроки безпашпортного існування.

— А чого ж ви йшли в заборонену зону? Чи не можна було для прогульки вибрати інше місце?

„Що тобі, дурневі, пояснювати!" — подумав я і вже не пізнавав нічого.

— Ну, добре! — нарешті каже начальник. — Ви вільні. Тільки звертайте увагу, куди йдете. Полагодьте свої грошеві справи в інституті завтра, але там і ночуйте. Я порозуміюся з директором телефонічно, і вас приймуть десь до гуртожитку на дві ночі. Але післязавтра найдалі їдьте до області по документи.

— Добре! — відповів я. — Але дозвольте мені задати ще одне питання: 6-го травня прийшов до в'язниці якийсь молодший лейтенант органів державної безпеки і забрав у мене копію вироку обласного суду. На моє зауваження, що копія належить тільки мені, не звернув жадної уваги. Чи не можете ви мені сказати, для чого це було зроблено?

Начальник, заскочений несподіваним питанням, цілком очевидно для мене збрехав:

— Нічого про це не знаю... Я нікого до вас не посилав. То, певне, був хтось з обласного НКВД... Зрештою, коли вирок скасований, то для чого вам копія?

„Коли ти брешеш, — подумав я, виходячи з НКВД, — то в тому мусить щось бути"...

Через кільканадцять хвилин я був у кабінеті директора інституту. Той зустрів мене, як найближчого приятеля:

— А-а-а! Товариш Мак!!! Який я радий!!! Ну, як там? Вже все в порядку? Гроші? Так, дістанете в тій хвилині! Не треба вам чекати до завтра. Зараз підете до бухгалтерії і дістанете! Сідайте! Ви, звичайно, залишаєтеся у нас далі на роботі? Уявіть собі, що я передчував ваше звільнення, а тому нікого не шукав на ваше місце. Так ми цілий рік викручувалися, що поділили ваш курс між іншими професорами. Скільки то було клопоту!... Отже, привозьте родину назад, займайте ваше старе мешкання і починайте працювати. Можете, коли хочете, вже завтра починати...

— Та воно б було добре, — відповів я, — тільки що моя жінка буде тут робити?

— Буде працювати так само. Для неї місце також є!

— А ви ж казали їй, що вона не належить до советських кадрів... — пустив я шпильку, пригадуючи, що мені розказувала мама.

— Хіба я таке казав? Щось не пам'ятаю...

— Ви не пам'ятаєте, але моя жінка це буде пам'ятати до смерти, і тому, думаю, що роботи у вас не прийме. У всякім разі, я ще побачу...

— Між іншим, знаєте — змінив директор неприємну для себе тему, — вашого сусіда, що мешкав над вами, також звільнили! Бачите, хто невинен, то таки невинен!...

Я прощаюся з директором, дістаю платню за два місяці і виходжу на потяг'я.

— А-а-а! Мак!!! А я, хіба, не казав?!

(Дальше буде).

Дмитро Дорошенко.

СПОМИНИ

про перебування Митрополита Андрія Шептицького в Росії підчас війни.*)

З Владикою Митрополитом Андрієм Шептицьким перед війною я не мав чести бути знайомим, але чув про нього багато й виробив собі поняття, як про людину високо заслужену для української національної справи в Галичині. Саме на передодні світової війни, оглядаючи у Львові заснований Митрополитом Національний Музей, я мав нагоду переконатися, як багато зробив він цим Музеєм для діла української культури.

Прийшла війна. Ми, кияни, з напруженою увагою прислухувалися до тих вісток, що йшли зі заходу, з фронту. Одна за другою почали наспівати приголомшуючі вісті про розгром українського національного життя в Галичині. Розпитуючи знайомих, що вже встигли побувати в окупованому Львові й по якійсь службовій справі знов навідалися до Київа, ми дізналися, що Митрополит Шептицький залишився у Львові. При тій вістці у мене зразу ж виникла трівога за долю Митрополита, передчуття якогось страшного для нього лиха. Ось дістався до Київа примірник пастирського послання, яке Митрополит з вибухом війни розіслав до вірних усіх трьох своїх епархій, наставляючи їх твердо держатися батьківської віри. Це послання було в нас сфотографоване й видане в зменшеному розмірі на листівках. Це зробив д. Н-ин, який продавав листівки з посланням у допомогу увязненим галичанам, що їх почали вже привозити до Київа.

Припадково якось одного вечора, у вечірній київській газеті „Последніе Новости" читаю, що мовляв, сьогодні над вечір має прибути до Києва зі Львова греко - католицький Митрополит" А. Шептицький. Що це значить? Виглядало так, наче Митрополит приїздить по своїй волі до Києва. Я рішив, що він певно їде задля того, щоби перед вищою військовою владою клопотатись про інтереси своєї церкви. Дуже хотілося побачитись із ним, але невідомо було, де він має зупинитися.

На другий день у вечері було засідання членів Історичної Секції Українського Наукового Товариства. Коли всі зійшлися — не так для наукової роботи, як щоби посумувати над нашою національною катастрофою й поміркувати, як би зберегти Наукове Товариство, — то покійний Орест Левицький розповів нам таку річ. Якраз учора він був у київського генерал - губернатора Ф. Трепова при вул. Інститутській 40 (де пізніше мешкали голови Українського Уряду, де мешкав і гетьман П. Скоропадський). По службі, як секретар Археографічної Комісії, що офіційно підлягала самому генерал-губернаторові, О. І. Левицький бував у Трепова; після офіційних засідань залишався іноді й вечеряти. Так ось за вечерою Трепов виймає годинник, дивиться і каже до приявних: „за пів години привезуть до Києва уніятського митрополита Шептицького". „Як привезуть" — запитали всі. Виявилось, що Митрополита заарештовано й везуть як вязня. Один з присутніх, якийсь не то урядовець, не то приватний знайомий Трепова, каже: „От цікаво було б з ним (себ то з Митрополитом) побачитись!" — „Е ні — відповідає Трепов: — бачитись із ним якнайгостріше заборонено кому б там не було, автім, хочете? Я дозволю вам на чверть години відвідати вязня". Зараз же написав якусь перепустку, цікавий побачитись з Митрополитом відпросився в господині, встав від стола й чимскорше подався до готелю „Континенталь", куди мали привезти Митрополита з двірця. На другий день цей панок оповідав О. Левицькому таке:

Зустрінути Митрополита при самому прибутті до готелю він вже не міг, бо спізнився. Митрополит уже був прибув. Панок показав свій дозвіл кому там слід, подав візитову картку, щоб передати її Митрополитові з проханням прийняти його. Зараз же відповіли, що Митрополит просить зайти. Ввійшов він до великої кімнати, бачить: у кутку порається двох якихось людей — мабуть слуги, — біля валіз, а по хаті, з кінця в кінець ходить туди й назад величава, маєстатична постать, це сам Митрополит. У панка, як він сам потім признався, відразу майнула думка: „спійманий лев у клітці!" І він змішався, зніяковів перед цією маєстатичною людиною. В тім Митрополит круто повернувся в його бік і урочистим строгим голосом запитався по-російськи: „Что вам угодно?" Це остаточно відібрало цікавому панкові відвагу, він втратив всю сміливість і загикуючись, промимрив: „Я явился освѣдомить, как Ваше Сіятельство изволили доѣхать?" — „Благодарю, хорошо!" — „Не очень утомились?" — „Нѣт" — прозвучала така ж сама лаконічна відповідь. Очевидно, Митрополит приймав панка просто як підісланого шпига й збував його лаконічними відповідями. Справді, як інакше можна було трактувати осібняка, що явився пізно в ночі при таких обставинах? „имѣете ли Ваше Сіятельство каких либо пожеланій или порученій?" — „Нѣт, никаких". Мов опарений вискочив після такої авдієнції нещасний гість із комнати Митрополита, мабуть сам проклинаючи в душі свою цікавість.

Так оповів нам О. І. Левицький, додавши, що сьогодні мають везти Митрополита кудись далі. Могильна туга налягла нам усім на душу, вислухавши це оповідання. Тепер ми зрозуміли, чого „приїхав" Митрополит до Києва! Згодом довідались ми з часописів, що його тримають в Курську. Обставини арешту, сама безпосередня причина його, залишились для нас невідомі, про це ходили лише різні глухі чутки й оповідання.

Та ось, яких три роки згодом після цих подій, коли несчікуваним, несподіваним, мов казковим поворотом колеса історії довелось мені зайняти посаду галицько-буковинського генерал-губернатора й сісти на місце гр. Бобринського, що арештував і вислав Митрополита, — в моїх руках опинився весь „таємний архів" генерал-губернаторства, а в ньому я знайшов і „Дѣло о епископѣ (sic) Шептицком", себто всі таємні папері, що відносилися до увязнення й заслання Митрополита. Ці папері кидають світло на закулісові обставини й взагалі на всі перипетії справи[1])

До особи Митрополита російський уряд мав велике odium. Це видно хоча б із признань б. російського міністра закордонних справ Сазонова, про які розказує нам у своїх записках французький посол при російському дворі М. Палеолог. Розуміється, залишитись при таких обставинах у Львові було для Митрополита великим риском. Але він на це пішов. Безпосередньою причиною, або краще сказати — приводом до увязнення Митрополита послужила, можна думати, його проповідь, виголошена 23. серпня (Львів зайнято 22. серпня), у церкві Успення Пресв. Діви. 25. серпня жандармський ротмістр Ширмо-Щербинський подав такий рапорт военному губернаторові м. Львова: „23-го сего августа мною били получени свѣдѣнія о том, что в г. Львовѣ в уніятской церкви митрополитом Шептицким будет отслужен молебен, послѣ которого митрополит произнесет проповѣдь. Прибыв в означенную церков к 6 часам вечера, я вислушал проповѣдь митрополита Шептицкого, в которой послѣдній призивал народ к молитвѣ за сражающихся на полѣ брани,указал на то, что пришедшіе из Россіи также православние, но православіе их далеко не то, которое исповѣдуют греко - католическіе православние: наше православіе, говорил далѣе Шептицкій, есть православіе свободное, чистое, под главенством папи римскаго, православіе же пришедших к нам — православіе досинодальное, казенное, а поскольку хорошо все казенное, вы сами знаете. Об изложенном докладиваю. Ротмистр Ширмо-Щербинскій"[2])

Далі буде)

*) Цю статтю, що появилася в збірній праці п.з. „Чверть століття на Митрополичому престолі", Львів 1926, передруковуємо у зв'язку з ювілеєм Шан. Автора, тепер президента Української Вільної Академії Наук.

1) Ці документи я використав у свій час для розпочатої мною серії статтей п.з. „Галицька Руїна", з яких тільки початок побачив світ у ч. 3-ому місячника „Наше Минуле" (Київ 1919.) З огляду на велику рідкість цього числа, я передруковую звідти деякі матеріяли.

2) Д. Дорошенко, „Галицька Руїна, Наше Минуле, ч. 3: Київ 1919. ст. 28. (тут цитовано з оригіналу).

СЕНАТОР ЗА ПОЛІТИКУ СИЛЬНОЇ РУКИ СУПРОТИ РОСІЇ

Ню Гейвен. — На стейтовій республіканській конвенції сенатор Вилйєм Ф. Ноленд з Каліфорнії заявився за політику сильної руки супроти Росії, головно в Комуністичному Китаю. Він думає, що угода з Ялти дала Росії нагоду переводити свої політичні заборчі пляни в Азії. В цій політиці, каже сенатор винуватий теперішний уряд під проводом през. Трумана.

ТРАЗНЕНСЬКА КАТАСТРОФА

Яких 15 км. на захід від Шарлеруа є положене старинне містечко Тразні, основане ще за римських часів. Посеред Тразні проходить будований римлянами військовий шлях.

Сьогодні це тихенька, вальонська місцевість з 7.000 душ населення спокійного й працьовитого. Є досить багато чужинців, що працюють у двох копальнях вугілля ч. 5 і 6., які належать до концерну Марімон-Баску.

Копальня ч. 6 стоїть на краю містечка за ліском, серед піль. З одного боку довгий живопліт високоценного глоду. Коли він цвите, то вентилятори стягають різко пахуче повітря в коридори копальні. Буває, що робітники, працюючі на верху, наломлять галузок глоду, покритих рясним пахучим квіттям, і чіпляють до візків, що з'їжджають у діл. Посилають своїм товаришам праці свідків весни.

Копальня ч. 6. невеличка. Усього працює около 800 людей на всі три зміни. Рахувалася все „доброю" копальнею — без газу й води. Найстарші робітники — є такі, що вже працюють там по 40 і більше років, не пам'ятають якогось смертного випадку праці.

Аж треба було одного чудового весняного ранку, в четвер 11. травня ц. р., щоби пішла по містечку вістка про страшний вибух газу на шістці. Стиснулися серця сотень осіб, яких рідні працювали в цей день на першій зміні. І маси затріважених людей рушили під копальню. Там покищо нічого точнішого не можна було довідатися. Аж по кількох годинах справа з'ясувалася. Газ вибухнув на поверсі 570 метрів, у таї ч. 27. Там працювало 40 людей і з них майже нікого не найдено живим.

Рано перед 6-ою годиною в роздягальні на „шістці", перед з'їздом до праці, — була така сцена. Кондуктор, цебто керівник робіт, друга особа по інженері в шахті, приступив до одного латвійця і каже: „ти не будеш працювати сьогодні в 27-ій лаві. Ти недобре працюєш". Не помогли прохання ні переконання. Не було ради, пішов наш латвієць працювати в іншу лаву. Але зразу мусів собі принести з 27-ої лави мартопік — цебто відбійний молоток і друге приладдя забійщика. Збираючи на 27-ій приладдя, відклав на бік свої „паї" цебто другий сніданок, і забув його там. Коли прийшов час їсти другий сніданок, він за своїми „паями" — а їх нема. Нагадав собі, що залишив їх на 27-ій лаві. Всі камеради їдять а він дивиться. Не витримав і пішов на 27-му шукати „паїв". Прийшовши там, застав мертвецьку тишину. Наткнувся на одного трупа, на другого. Тоді не були вже йому в голові „паї", в першому моменті розгубився а потім заальрмував копальню. Тоді всі собі пригадали, що десь коло 9.30 чули вибух, але на нього не звернули ніякої уваги, бо він нічим не був сильніший від детонацій динаміту при пробиванні хідників — річ щоденна в кожній копальні.

На швидку руку зорганізовані рятівничі команди пішли на місце катастрофи. Але по суті небагато можна було врятувати. Добуто 38 трупів і 2 важко поранених — з яких один помер у лікарні так, що із сорока душ екіпи вийшов живим тільки один чоловік. Вибух гарячим подихом скинув йому каску з голови й спалив усе волосся.

Між погибшими люди різної національности, серед них також двох українців:

Йосиф Болотюк, нар. 14. січня 1916. в селі Сновяч, золочівського повіту.

Петро Якубів, нар. 4. січня 1926. в селі Синашин, перемиського повіту.

Ця жахлива катастрофа порушила всю Бельгію й знайшла відгомін закордоном. На місце катастрофи з'їхалися представники бельгійського уряду, церкви, синдикатів і інших організацій та маси народу. Наспіли тисячі кондоленційних телеграм з усіх усюдів — також ізза кордону. Почалися збірки для родин погибших. Бельгійський уряд призначив 500.000 франків, поважні суми дали провінції і міста Бельгії. Щоденник „Ле Суар" по нинішній день (31 травня) зібрав близько 2 мілі-
они франків.

Про катастрофу народ склав зразу пісоньку, що починається словами: „А було це гарного весняного ранку..." Пісня скоро принялася і співає її Тразні й вся околиця.

В суботу 13. травня відбулися похорони погибших під проводом єпископа з Турне Ексц. Гіммера. В похоронах взяли участь представники уряду. різних організацій а також представник СУБ-у п. Доценко з Лювену. Крім цього СУБ вислав на руки бургомістра Тразні та о. Івана Кота, як українського пароха Тразні, листи з висловами спочуття.

Вічная пам'ять жертвам праці й обов'язку.

(Бюлетень СУБ)

В кожній українській хаті повинен знаходитися часопис „Свобода".

Що таке культурне гуляйпілля?

(Докінчення зі стор. 2-гої).

взагалі не підходив під критерії мистецької оцінки, славлючи її як зразок театрального мистецтва. — Молодий ліричний поет видає антологію поетів, в якій протекційно клепає по рамені інших живучих поетів, із них декого, що перевищує його на висоту хмародера. — Люди, які в житті не працювали ніодного дня в жадній редакції, метушаться коло організування журналістів. Таких прикладів можна б навести ще десять, не повторяючи вже тих, що були називані іншими авторами. Всі вони зроджені з атмосфери культурного гуляйпільства, всі вони належать до нього і разом на нього складаються.

Як їм протидіяти? Тому, що їхнім джерелом є повна безконтрольність і почуття повної безкарности, необхідно витворити таку моральну атмосферу, у котрій люди зацукувались би перед такими своїми виступами, знаючи, що вони можуть викликати негайну реакцію. Очевидно, завжди були, є і будуть делетанти, які матимуть відвагу зодягатися у піря мистців і компромітуватися. І хай здорові далі компромітуються. Річ тільки у тому, щоб не називали себе тими, ким не були і не є. Моральну атмосферу може витворити установа (організація), яка буде переводити строгу верифікацію власних членів: вона зможе здобути собі авторитет, із котрим всі будуть рахуватися. Очевидно, що на американсько-українському грунті треба щойно здобути собі авторитет у мистецьких справах, також, як напр. у справах наукових здобуло собі його Н. Т. Ш. Але ж авторитети не родяться через ніч і. ті, які колись грали чільну ролю в культурницькому житті, мають своє ім'я, заслуги для рідної культури, знання і досвід, — мають моральне право належати до верхівки такої зверхницької авторитетної установи для справ української культури в Америці.

Проект Культурної Ради, що викликав спершу зовсім незрозумілий спротив осіб, які мабуть злякалися, щоб „нові" не грали в цій ділянці надто великої ролі, накидається сам собою. Його вимагає життя і під цим тиском топніє число його первісних противників. Ясно, що й від складу, пляну і методики праці та назверхніх виступів буде залежати, чи, як швидко і в якій мірі Культурна Рада здобуде собі такий авторитет, щоб зліквідувати гуляйпілля у культурній ділянці. Вона не може стати цензором усіх дурниць і не може встрявати в усі дрібниці. Їй не вільно буде розмінюватися на дрібну монету, але й вона мусить теж бути сторожкою і мати відвагу реагувати на факти яскравого порушення добрих обичаїв культурного світу.

Великий голос у цій справі має українська преса. Вона може виховувати гуляйпільців і може їх деморалізувати. Недобре діється, коли українські часописи містять рецензії, писані виключно під кутом куртуазних компліментів на адресу виконавців, без уваги на те, хто ними був і яка їх дійсна вартість. Недобре діється, коли Редакція часопису повідомляє, що таким-то хором диригував такий то „професор", викликуючи такою титулятурою веселість серед власних його хористів. Недобре затрачувати границю поміж аматорщиною і професіоналізмом. Коли у Культурній Раді засідатимуть чільні представники преси, то вони напевне самі змінять у цьому пункті політику своїх часописів.

Дискусія на цю тему викликала теж деякі непорозуміння. Так напр. один дискутант, давній громадянин, висловив острах, що охорона професіоналістів відіб'ється погано на аматорських театрах. Дехто боїться, що Культурна Рада радше спутуватиме, як підсилювати мистецьке життя. Все це — непорозуміння. Ясна річ, що аматорські театри не тільки повинні існувати, але треба плекати їх і всіляко підпомагати. З аматорів виріс не один справжній талант, неодин артист. Хай теж аматори шукають собі виявів і виступів. Річ тільки у тому, щоб кожний був на відповідному місці, бо саме переплутування роль і місць — це гуляйпілля.

НЕВІДОМА ДОЛЯ 3,000,000 РЕПАТРІЙОВАНИХ УКРАЇНЦІВ

(Докінчення зі стор. 1-шої)

робітників були ворожо настановлені однаково, як до німців так і до большевиків. Знаючи, чого їм можна сподіватися від большевицького „визвольника", майже всі українці рішучо відмовилися вертатися „на родину", вибираючи радше скитальщину. Проте, цих невинних людей, під впливом совєтської пропаганди та при ігнорації західних аліянтів, зараховано однаково до „фашистів" і „колаборантів", дарма, що вони власне були найбільш жалюгідними жертвами націстів, та жорстоко їх переслідувано не тільки большевиками, але в багатьох випадках теж і західними аліянтами. Використовуючи це положення, — Кремль добився в Ялті, що всі переміщені під час війни совєтські громадяни повинні примусово вернутися назад до Совєтів. Цей договір виконувано зі середньовічною брутальністю. Українців видавано Совєтам, дарма, що ті кидались під американські танки, вішались, підрізували собі горла і воліли вмерти, ніж вертатися на відомі їм тортури в большевицьких тюрмах і концентраційних таборах. Тільки після деякого часу ці жорстокі знущання над українськими жертвами війни припинено і залишено їх в релятивному спокою в таборах ДП. Проте, в половині 1946 р., згідно зі статистикою, в західній Европі вже було тільки около 350,000 з усіх п'ять мільйонів переміщених підчас війни українців. Значить, щонайменше 4,5 мільйона українців було репатрійовано назад до Совєтів, отже три рази більше, ніж це подає Київське радіо. — Ця кількість повинна бути цікава, бо в згаданому радіоповідомленні сказано, що до тих репатрійованих 1,300,000 — враховано теж переселенців з Польщі та взагалі всіх „репатріянтів". Де вони поділись і що з ними сталось? З повідомлення виходить, що тільки приблизно кожному третьому з репатріянтів дозволено вернутися додому, тоді як двох інших цілком певно зникали в таборах каторжної праці, в підземеллях МВД або в масових могилах. Повідомлення про масові розстріли українців вже в т. зв. „репатріяційному таборі" в Штуттгарт-Цуффенгавзен є одним з доказів цього нового злочину совєтського народовбивства над українцями, безприкладного в цілій історії своїми розмірами і своєю грозою.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ДЕНВЕР, КОЛОРАДО

Із діяльности Українсько-Американської Громади

В першому нашому дописі ми подали інформації про перші кроки Українсько-Американської Громади в Денвері, що згуртувала між своїми членами майже всіх українців стейту Колорадо з обох еміграцій — старої і нової. Продовжуючи наш допис, хочемо на вступі спинитись довше над характеристикою старої іміграції.

Першу іміграцію, яка опинилася тут тому пятьдесять літ і пізніше, можна поділити на три групи.

Перша група, це люди, які задержали своє національне обличчя і осталися дальше свідомими українцями. Це вони, спрагнені рідного слова на чужині, стало читають „Свободу" та є членами УНСоюзу, це вони простягнули руки братам скитальцям в Европі, висилаючи їм ашуранси, це вони з радістю прийняли вістку про створення Українсько-Американської Громади і стали активними її членами. Сюди треба зачислити пана Олейка з Денверу та родини Бойків з Колорадо Спрінгс і Тимковичів з Денверу. На особливе вирізнення заслуговує проф. Олейко, що для ратування здоровя мусів покинути українську громаду в Ню Йорку і перенестися до климатично дуже добре положеного Денверу і зайнятий професійними обовязками (провадить вокально-музичну студію в Денвері) все знаходить вільну хвилину, щоб прийти на сходини громади в Денвері і охоче помагає в розвязанні важких питань. Про його вклад для громади читачі довідаються з дальшого змісту.

Друга група, це люди, у яких ще десь під серцем приспана згадка про Україну, але ту іскорку треба щойно роздмухати, щоб загорілася ясним вогнем. Вони часто вже й по українськи говорити не вміють, а віднаходимо їх прямо випадково. Ось ці фрагменти хай самі скажуть за себе.

Автор цього допису проходив одного разу попри бензинову станцію і на вивісці прочитав прізвище: Горошко. Входжу до середини та питаю його, чи він американського походження. В тягу розмови, яка відбувається в англійській мові, довідуюся, що його батько приїхав до Америки з „давньої Австро-Угорської Монархії", а він уже вродився тут. А по якомусь часі він витягає виказки членства Українського Клюбу та Української католицької церкви в Филадельфії, і гордо мені їх показує. Він їх переховує мов якісь реліквії, хоч від кільканадцять літ вже перебуває в Денвері. А коли пізніше він взяв мене до Клюбу Ветеранів, то мене там представив своїм знакомим, що я з України, з тої самої країни, що й він. А ось друга родина, яка називала себе „русинами". Коли один з членів нашої громади відвідав їх і почав з ними розмову, вони здивовано спитали його: „— Якже це є? Ми є „русини", а ви українець і говорите такою самою мовою як наша мати говорила і нас говорити навчала".

В обох цих випадках бачимо, як десь глибоко-глибоко прихована національна свідомість, що проявляється в задержанні мові, не знаючи навіть яка вона, чи в переховуванні „рідних" документів. А таких осіб можна знайти багато. Майже на кожному кроці — на фірмовій вивісці, в телефонічній книжці, на дверцятах авта стрінете українські або словацькі прізвища і тільки треба відшифрувати що за тим іменем криється. Тоді старатися притягнути їх до себе, поволі їх усвідомити, а рідна кров напевне озветься в їх жилах. Це одна з напрямних нашої громади.

І вкінці третя група, це вже так-би сказати „мертві душі". Самі батьки, які приїхали сюди з бідних верхів Лемківщини чи зі Срібного Закарпаття, і вже забули, хто вони. Їхня мова це жахливий „волапік", мішанина чесько-словацько-польських слів, а називають себе як попаде: словаками, сербами і т. п. Що ж тоді говорити про їх діти. Безперечно, що й на них громада не махає рукою, але вигляди тут дуже малі. Тут треба зазначити, що пишучи про стару іміграцію в першому нашому дописі, ми мали на думці виключно цю третю групу.

Отже в напрямі відзискання оцих збаламучених одиниць іде праця громади. Але вона невидима, незафіксована в ніяких книгах, і хіба колись з книги членів можна буде вичитати, кільки отих братів наших вдалося нам влучити до нашої Громади.

А рівночасно, в парі з цим іде оця видима робота, про яку на Зборах говориться: відбулося стільки сходин, стільки засідань Виділу і т.. п. В часі від березня по червень Українсько - Американська Громада влаштувала Шевченківське Свято, Свячене і Свято Вождів. Оба Свята відбулися тільки власними силами Громади, тому програма була скромна. Більше енергії вложено для влаштування Свяченого, бо на нього запрошено теж американських гостей, головно з церковного світу. Щоб показати їм високо мистецькі українські писанки, замовлено їх заздалегідь у Филадельфії і підчас Свяченого вручено гостям. Для кращого успіху причинився чимало проф. Олейко, який прийшов зі своїми учнями, що виконали кілька арій та пісень. Надзвичайно мило зворушив присутніх спів „Реве та стогне", виконаний в англійській мові. Навіть тут між чужими людьми, проф. Олейко знаходить час і енергію запізнавати чужих співаків із українськими музичними творами.

Тепер праця солідно змаліла. Літні місяці, віджила природа, річка та гаї тягнуть до себе і нікому не хочеться сидіти в замкненій кімнаті.

Провід Громади здає собі з цього справу, а щоб однак не зірвати з членами контакту, рішив пристосуватися до обставин і влаштувати пікнік в горах, на лоні природи, де наші міщухи могли б зачерпнути повні легені свіжого повітря і провести день у веселому настрої.

Побіч цього згадати треба про інші успіхи в праці нашої громади. Громада ввійшла в звязки з УККА і ЗУАДК-ом, рішила стати членом цих найбільш заслужених установ і висилає членські внески. УККА звернувся навіть з пропозицією, щоб наша Громада стала Відділом УККА.

Управа нашої Громади провадить теж живу пропаганду за сплачуванням національного податку.

На кінець хочемо представити ширшому українському загалові Провід Українсько-Американської Громади, який при активній співпраці своїх членів, а головно Пань під проводом старої віком але молодої і бадьорої духом пані Марії Горошко веде піонірську роботу в далекому Колорадо.

Склад Проводу такий: голова мгр. Іван Костюк, містоголова: мгр. Орест Колтунюк, касієр: др.Володимир Юзвяк, секретар: мгр. Любомир Колтунюк, Контрольна Комісія: голова: інсп. Богдан Сопільняк, а член: пані Розалія Клепак. Л. К.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

РОМ, Н. Й. — Бр. св. Михаїла, від. 121, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 25. червня, о год. 2:30 попол, в ґалі У. Н. Дому. Приявність всіх членів є конечна, бо є багато важних справ до вирішення. На цих зборах буде справоздання делеґата з Конвенції УНС. Довгуючих членів напоминаємо, щоби прийшли і вирівнали свої залеглости. Рівнож повідомляємо, що отримано чеки на дивіденду, то просимо прийти і відобрати собі. Як хто має нових кандидатів в члени, просимо привести на збори. — Д. Іванців, предс.; В. Чуйко, кас.; О. Ґадз, секр.

НОРТУМБЕРЛЕНД, ПА. — Бр. св. Михаїла, від. 357, повідомляє всіх своїх членів і членкиць, місцевих і позамісцевих, що збори відбудуться в неділю, 25. червня, в годині 2-ій попол., під ч. 20 King St., Northumberland, Pa. Буде звіт делеґата з Конвенції УНС. — С. Возний, секр.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

Дня 16. травня 1950 року помер в 53. році життя

ІВАН АНДРОСКО,

довголітний член Бр. св. Володимира, від. 142 УНСоюзу в Елизабет, Н. Дж.

Покійний родився в селі Гуличко, повіт Сянок, Зах. Україна. Приїхав до Америки 39 років тому. Був доброї вдачі та добрим парохіянином і членом.

Полишив у смутку жену Катерину і 4 синів: Григорія, Михайла, Иосифа, Івана мол., 2 дочки замужні: Анна Бурак і Гелен Піпала; 4 внуки, 2 сестри, 3 брати.

Похорон відбувся 20. травня 1950 р. з похоронного заведення до укр. церкви а відтак відпроваджено на місце вічного спочинку.

В. И. П.
П. Останчук, фін. секр.

Дня 3. червня 1950 року по довшій недузі помер у 34 році життя

ІВАН ПШИК,

член, відділу 204 УНСоюзу. Був членом від дитинства, в 1940 році перейшов до відділу старших.

Полишив у смутку батька, матір, молоду жену Теодору і донечку.

Похорон відбувся 6. червня 1950 р. з похоронного заведення Петра Яреми до укр прав. церкви при 14 вул., при великім здвизі народу, як членів 204 відділу так і всіх приятелів та знакомих, котрий в самім розцвіті життя відійшов у вічність.

В. И. П.
В. Гасій, секр.

Нові іміґранти

Українці, що приїжджають старанням ЗУАДКомітету кораблем „Дженерал Гайнцелмен" до порту в Ню Йорку в дні 24-го червня.

Бутрей Ф.; Дяк Петро; Ференцевич Софрон, Євгенія, Роман, Іванна; Фурманець Дмитро; Горбовий Петро; Гринчишин Стефан; Іванишин Василь; Яцушко Роман-Нестор; Каряка Григорій, Теодозія; Кравець Іван; Лобунец Володимир, Людмила, Наталія; Лубняк Іван; Маляшенко Олексій, Катерина, Валентина, Анатолій, Надія; Марущак Кузьма, Євгенія, Богдан; Рутковська Ніна; Бондаренко Катерина; Сус Михайло, Аполонія, Стефанія, Осип; Шагаля Петро, Анастазія, Ярослав; Зімбалович Яків; Беручкевич Микола; Кастель Тома, Євдокія, Анна; Кравець Роман, Тульція, Розалія; Мунурка Трофим; Злочовський Северин; Дзюба Михайло; Черняв-

НА ПАМЯТНИК НА ГРОБІ ГЕН. В. ПЕТРІВА

Громадський Комітет побудови памятника на гробі бл. п. ген. хор. В. Петріва подав відозву до громадянства в щоденнику „Свобода" в дні 16 квітня ч. 112, на котру Українське Громадянство уже поспішило з пожертвами, за які щиро дякуємо. Проголошуючи пожертви щераз звертаємося до Громадянства з проханням складати і надсилати пожертви, бо годі допустити, щоб поставлений памятник був знесений з Могили. Спільними силами мусимо досягнути своєї мети і сплатити довг за памятник. В першу чергу звертаємось до бувших вояків Українських Армій, щоб помогли пошанувати Визвольні Змагання Українських Лицарів.

Полк. Гарасименко з Розовуд зібрав $22, а то по $5: полк. Гарасименко В., Яницький В.; по $2: Попович Т., Русик Г.; по $1: Зобнів М., Талан П., Гриненко І., Тригубенко І., Хархоліг О., Юзенів Л., Бойко В., Калиновський П. На адресу П. Олексієнка надіслали: пані А. Биковець $10, От. Биковець $5, М. Ладан $3, Калиниченко $2; по $1: Салдат Оксана, Лукіянович Ф., Кравчук М., Білоус М., Паук Г., Колінко М., Сук М., Дубало В. Через В. Сімянцева Камінський Ігор $1. Разом зібрано до 15 червня $51.

Дальші пожертви просимо надсилати на адреси уповноважених членів Комітету: Petro Oleksijenko, 1129 W. Armitage Ave, Chicago 35, Ill.; та Ing. Valentin Simjancev, 17 Nesbit Terr., Irvington, N. J.

За Комітет:
П. Олексієнко,
заступник голови і скарбник.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ У. Н. СОЮЗУ!

ПОШУКУВАННЯ

Пошукую свого Вуйка **МИХАЙЛА КОСЬТЮК** або його дочок Анну і Марію в дуже важній справі. Хто про них знає або вони самі, писати до: **ZOFIA RUBLOWSKA, Ingolstadt Danau auf der Schance 5, Laeten Kamp G., U.S. Zone, Germany.**

Пошукую брата Богдана Цісик зі Струсова в 1945 р. перебував в Брандибурґу, Берлін. Хто знавби його долю подати за винагородою. Також шукаю Павла Качмарчука синів з Тернополя. Перебували у Відні. Хтоби знав про адресу, або вони самі голоситись до: **Joanna Keysa, 391 Henderson St., Jersey City, N. J. U.S.A.**

Пошукую **ФЕСЬКУ МАСЮК** (Zdan) замужну (імя по чоловікови не знане) з села Сінявка, пов. Любачів. Має перебувати в Albany, N.Y. Хто про неї знає, або вона сама, голоситись до:
Matronka Bereziwska Andros
46 Van Buren Street, Passaic, N. J.

ТАРЗАН, ч. 2370. Охота до вбивства.

Коли Манзен вислідив Джену серед тіни нагорі, злобна усмішка зявилася на його обличчі.

У самий час Джена зрозуміла його намір. Коли вона відхилилася, його вистріл розлягся по пущі.

Ледве замітно відгомін дійшов до уха Тарзана. Він вискочив на дерево і пігнав в сторону вистрілу.

Проклинаючи голосно свою невдачу, Манзен обійшов дерево, щоб найти краще місце для вистрілу в людину.